

Đình Cường
Thế giới trẻ thơ và lễ hội
trong tranh Mai Thứ

Mai Trung Thứ trong xưởng vẽ tại Vanves - Pháp năm 1964

Mai Trung Thứ, sau này chỉ lấy ngắn gọn Mai Thứ cùng với Lê Phổ, Lê Thị Lựu, Vũ Cao Đàm là những họa sĩ Việt Nam sống ở Pháp sớm nhất, từ thập niên 1930. Ông qua Pháp năm 1937, sau Lê Phổ một năm, lúc bấy giờ đang dạy vẽ ở Huế. Được chọn đi Paris nhân dịp Triển Lãm Quốc Tế để phổ biến nghệ thuật hội họa và âm nhạc cổ truyền Việt Nam - ông còn là một nhạc sĩ hảo hạng về các loại đàn cổ. Và từ đó ông ở luôn tại Pháp cho đến năm từ trần 1980.

Giữa Paris và Mai Thứ lập tức nổ ra "cú sét đánh" mà ba mươi năm sau cú sét vẫn kéo rền. Tha hương mà vẫn trung thành

với xứ sở phương Nam xa xôi, Mai Thứ ngay từ buổi đầu, bằng một kỹ thuật rất thông thái về vẽ trên lụa và bột màu (gouache) không ngừng cố gắng hiển cho những người yêu nghệ thuật ở phương Tây cái nhìn của họa sĩ về một thế giới trong đó cái thực được nạm màu sắc một bức màn huyền bí trầm tư và mềm mại, còn chất thơ thì trang sức cho cái thường ngày bằng màu mộng

Thật vậy, khác với sắc hoa sặc sỡ trong tranh Lê Phổ, tình mầu tử trong tranh Lê Thị Lựu, một thoáng thiền đạo trong tranh Vũ Cao Đàm, tranh Mai Thứ cho ta ấn tượng về một lễ hội, làm mới lại những nét cổ truyền, màu sắc đường nét thanh thoát như hư không. Trong vụng tập Pénéla giới thiệu tranh thiếu nữ Mai Thứ sớm nhất ở Paris có đoạn viết thật thú vị:

Quoi de plus léger qu' une plume?
la poussière
de plus léger que la poussière?
le vent
de plus léger que le vent ?
la femme
de plus léger que la femme?
rien

(Còn gì nhẹ hơn mảy lông ?
hạt bụi
còn gì nhẹ hơn hạt bụi ?
con gió
còn gì nhẹ hơn con gió ?
đàn bà
còn gì nhẹ hơn đàn bà ?
hư không)

Tranh lụa Mai Thứ là những nét chặt lọc, qua suy nghiệm để đi đến một sự thanh thoát, vẽ như hư không. Những gam màu lục biếc của ông đầy chất thơ tuyệt diệu. Đặc biệt vẽ về trẻ thơ. Năm 1964 ông đã triển lãm tại Galerie du Péristyle phòng tranh mang tên "*Les enfants de Mai Thu*" được rất nhiều người hoan

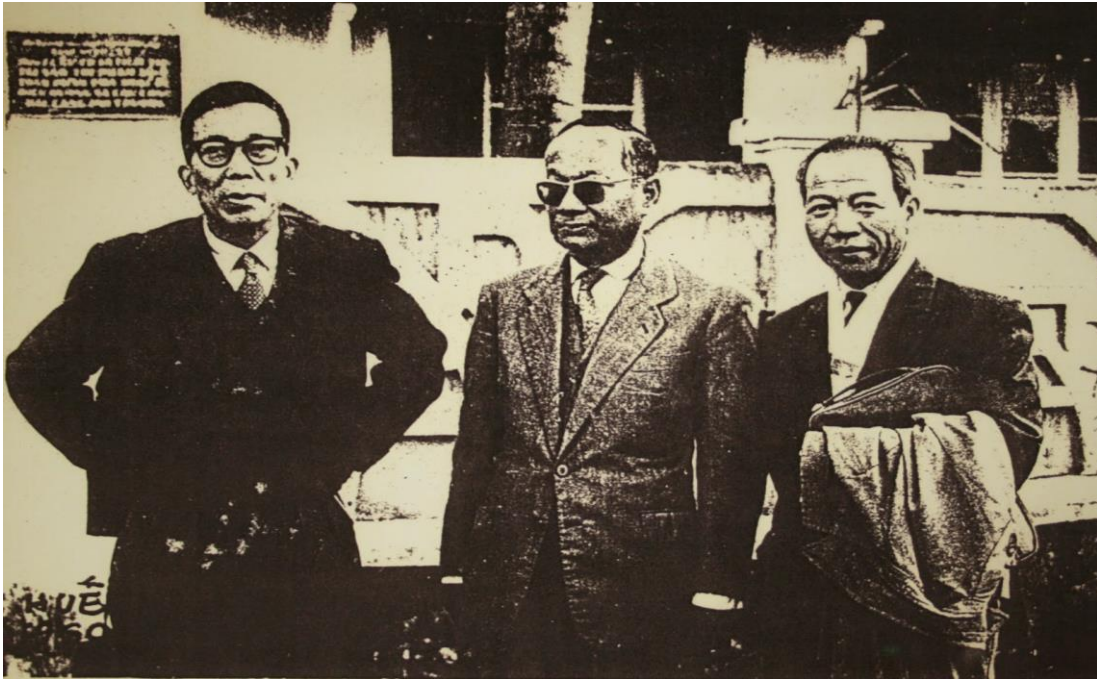
ngheh và ngưỡng mộ. Nhiều nhà xuất bản đã mua bản quyền để in thiệp và tranh lại. Rất nhiều galerie nổi tiếng ở hữu ngạn và tả ngạn sông Seine bày tranh của ông qua "ông bầu" mỹ thuật J.F.Apesteguy, một giám đốc về nghệ thuật có tiếng, cho tới mãi sau này về tranh Mai Thứ.

Những năm 1940 – 1942 Mai Thứ tự nguyện nhập ngũ trong quân đội Pháp. Trong thời gian sống ở Mâcon trước khi về lại Paris ông đã vẽ trang trí bên trong ngôi giáo đường lớn St-Pierre đã thành niềm hãnh diện cho thành phố này. Nghệ thuật Mai Thứ đã được cả thế giới biết đến và có chỗ đứng cao trong nền hội họa hiện đại Pháp. Với Việt Nam ông là một bậc thầy danh tiếng về tranh lụa cùng với Nguyễn Phan Chánh, Lê Phổ và Lê Văn Đệ, những người bạn học cùng khóa đầu tiên (1925-1930) ở trường Cao Đẳng Mỹ Thuật Đông Dương – Hà Nội [1]

Ngôn ngữ của ông bắt nguồn từ cội rễ nền văn hóa và truyền thống Á Đông cộng với đường hướng mới của hội họa Tây Phương thời đó mà ông đã tiếp xúc đã để lại trong thế giới tranh Mai Thứ một nét riêng khó nhầm lẫn. Theo Armand Drouant, một nhà sưu tập tranh nổi tiếng của Pháp, qua kinh nghiệm xem và chọn mua tranh, theo ông có rất nhiều điểm cần thiết cho một bức tranh, nhưng ông chú ý nhất đến hai yếu tố: sự thành thật của rung cảm và sự thông minh tinh tế của nét vẽ. Tôi thấy được cả hai yếu tố ấy trong tranh Mai Thứ. Tranh ông ngày nay hiếm và rất đắt giá ở các nơi bán đấu giá tranh nổi tiếng như Christie và Sotheby's thường tổ chức ở New York và Hong Kong .

Nhân ngày Tết, xem lại thế giới trẻ thơ trong tranh Mai Thứ là một niềm vui, một hạnh phúc . Ở đó ta thấy tình mẹ mặc áo mới cho con, cùng đưa con đi chùa. Những nén hương và những quả phẩm. Cả những trò chơi của trẻ em cũng được ông bố cục lên tranh theo một không gian dẹt thật mới, thật thanh thoát. Tấm thiệp Cung Chúc Tân Xuân với tranh Mẹ dạy thêu thùa của ông do UNICEF in để bán giúp cho Hội Những Trẻ Em Trên Thế Giới ông tặng khi ông từ Paris ghé về thăm trường Cao Đẳng Mỹ Thuật Huế năm 1960 tôi còn giữ cho đến nay. Tôi

còn nhớ mãi bóng dáng một người thô, chắc, với cặp kính gọng nhựa đen to, mặc chiếc áo gilet màu xám đậm đứng chụp ảnh chung cùng thầy Tôn Thất Đào và nhà doanh nhân Viễn Đệ trước bức bình phong biệt thự Viễn Đệ sát cạnh trường Mỹ Thuật Huế bên bờ sông Bến Ngự. mới đó mà đã hơn nửa thế kỷ...

- Mai Trung Thứ - Viễn Đệ - Tôn Thất Đào
Huế 1960 (ảnh tư liệu DC)

Đình Cường

Virginia, November 20, 2014

[1] **Mai Trung Thứ** sinh năm 1906 tại Hà Nội, quê làng Do Nha, huyện An Dương, tỉnh Kiến An (cũ) nay là xã Tân Tiến, huyện An Hải, Hải Phòng. Ông nội là Mai Trung Quế, Quyền Tri Phủ phủ Điện Biên, được triều đình Huế phong tặng Thái Thường Tự Khanh. Cha là Mai Trung Cát, Tổng đốc Bắc Ninh. Lớn lên học trường Bảo Hộ (trường Bưởi). Năm 1925 thi vào khóa I trường Cao Đẳng Mỹ Thuật Đông Dương cùng với Nguyễn Phan Chánh, Lê Văn Đệ, Lê Phổ, George Khánh, Công Văn Trung, Nguyễn Tường Tam và Lê Ang Phan. Nguyễn Tường Tam (nhà văn Nhất Linh) và Lê Ang Phan sau bỏ không học tiếp.

Năm 1930, sau khi tốt nghiệp trường Cao Đẳng Mỹ Thuật Đông Dương, ông được bổ nhiệm dạy vẽ tại trường Quốc Học Huế. Ông đã sống và làm việc gần 10 năm ở Huế trước khi qua Paris vào năm 1937.

Cùng với một số họa sĩ khác cùng thời, ông đã tham dự các cuộc triển lãm quốc tế như ở Ý (1932, 1934), Bỉ (1936) và ở Mỹ - tại San Francisco (1937).

Ông đã gặp Fernand Léger và Picasso cùng nhiều họa sĩ một thời quần tụ ở khu Montparnasse nổi tiếng.

Mai Trung Thứ là một họa sĩ lớn của Việt Nam vào đầu thế kỷ 20. Ngoài vẽ tranh ông còn chơi sành các nhạc cụ cổ điển như đàn bầu, sáo... còn là một nhà quay phim. Ông có người con gái duy nhất là Mai Lan Phương, bác sĩ thú y, hiện sống cùng gia đình tại Pháp.

Năm 1980, sau khi kết thúc cuộc triển lãm lớn cuối cùng ở Paris, mùa hè năm ấy ông qua đời đột ngột vì bệnh tim, hưởng thọ 75 tuổi.

Tranh MAI THỨ

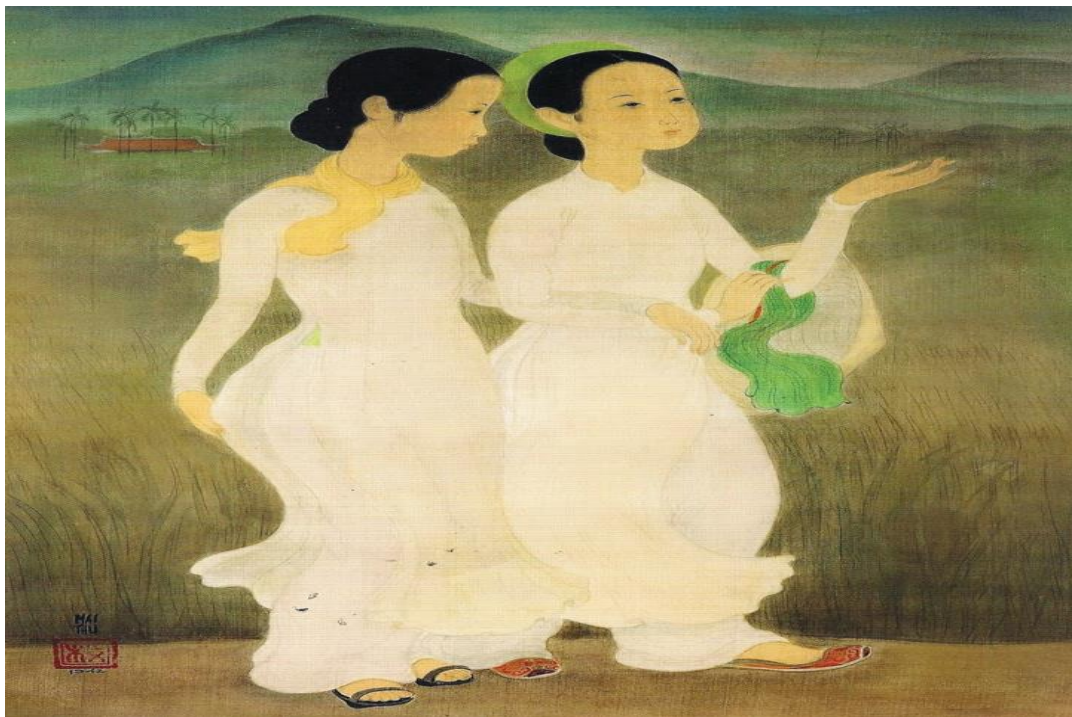

Mẹ dạy thêu thùa

(tranh được UNICEF in để bán giúp cho quỹ của Hội trẻ em trên thế giới)

-Chị em

-Thiếu nữ

-Áo mới ngày tết

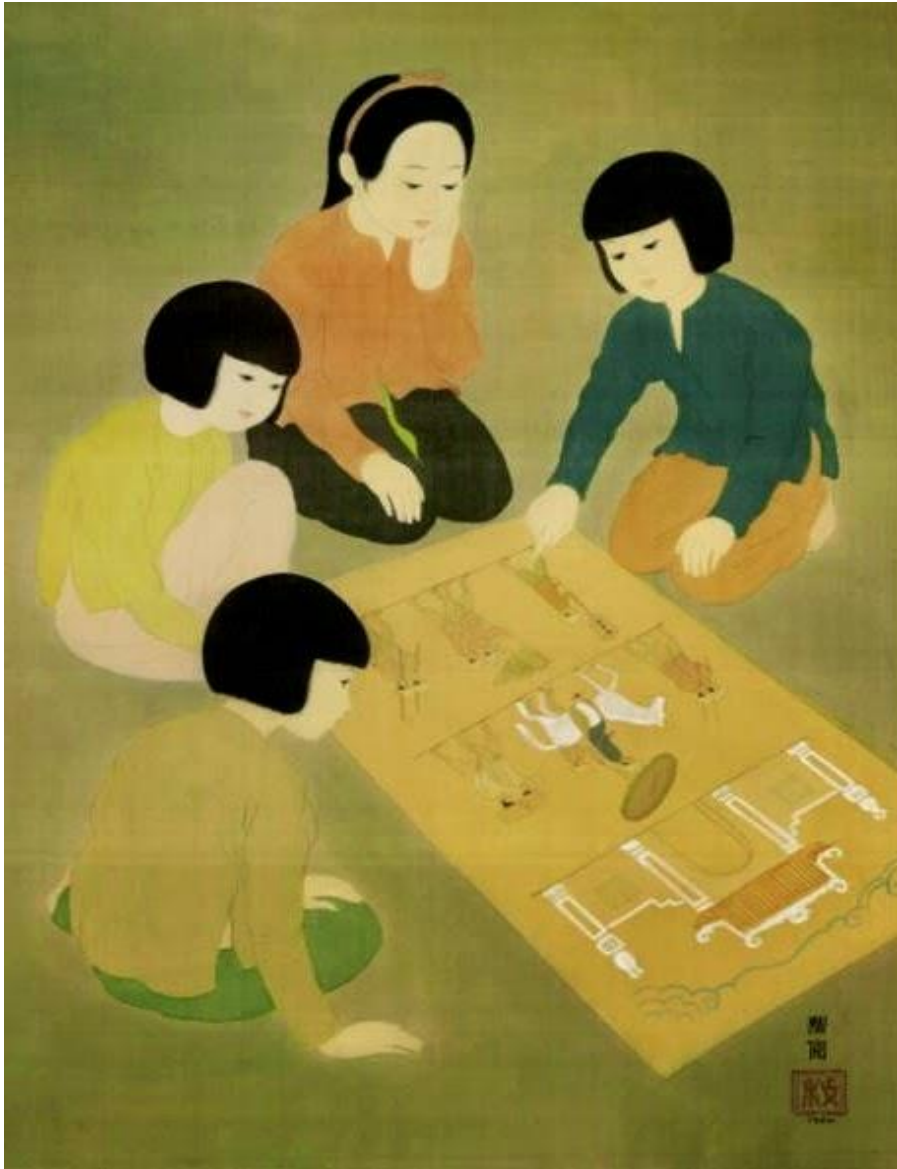
- Đi lễ chùa

- Thiếu nữ Huế 1934

- Lễ bái

- Trẻ em và trò chơi

Nguồn: <http://dinhcuongpaintings.blogspot.com.au/>

www.vietnamvanhien.net